

נייר עמדה בנושא היישומון "בליינדספוט",

בעת האחרונה הושק יישומון חדש בשם "בליינדספוט", המאפשר לשלוח הודעות אנונימיות לאנשי קשר מבלי שיידעו במי מדובר. יש לציין שאי אפשר לקבל באמצעותו הודעות שנשלחו, בלי שהמקבל יוריד אף הוא את היישומון למכשיר שלו.

יישומון דומה, "סיקרטי", שהיה נפוץ לפני כשנה וחצי, שאפשר אף הוא למשתמשיו לשלוח הודעות אנונימיות, היווה כר פורה להשמצות ולהטרדות מיניות ולהוצאות דיבה וגזענות בחסות האנונימיות. התוצאה ניכרה ברשתות החברתיות, רבים, כולל במערכת החינוך, העידו על התוצאות ההרסניות של הבריונות שהתפתחה באמצעות היישומון.

בנייר העמדה זה שלפנינו, אנחנו מבקשים לבחון את נקודת המבט היהודי ביחס ליישומון זה.

המבט היהודי

- 1. נטילת אחריות למעשים ולדיבורים.** מלבד האיסור לפגוע בזולת, התורה הקפידה במיוחד על מי שפוגע בזולתו בלי ליטול את האחריות למעשיו, שנאמר: "אָרוּר מִכָּה רָעָהוּ בְּסִתְרִי" (דברים כז, כד).
 - 2. חופש הבחירה.** עצמאותו של האדם לבחור בין טוב לרע היא אחד מעקרונות היסוד של היהדות, שנאמר: "הַחַיִּים וְהַמְּוֹת וְנִתְּנִי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה, וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים" (דברים ל, ט). על כן, ראוי להימנע מאיסור גורף על מה שהוא בסך הכול כלי שניתן להשתמש בו בדרכים אחדות, ממש כשם שהתורה אינה אוסרת לייצר כלי נשק, כיוון שלא הכלי הוא הבעיה אלא השימוש בו.
 - 3. הגבלת חופש הבחירה של מי שאינו יכול להפעיל את שיקול הדעת בצורה נכונה.** אף על פי שיש חופש בחירה לאדם, לעתים אי אפשר לסמוך על דעתו, ומוטלת אחריות גם על מי שנותן יד חופשית למי ששיקול דעתו פגום על הנזקים שגרם הלה.
- הדבר נכון במיוחד בילדים,¹ אבל מצינו דוגמאות כאלו גם במבוגרים.² על כן, ראוי למצוא דרך לאזן בין חופש הבחירה ובין ההנחה שילדים וגם לא מעט מבוגרים עלולים להשתמש ביישום בצורה מסוכנת.

הצעות מעשיות

- 1. לחייב את מפתחי היישומון לשמור אצלם מידע על השולחים של כל הודעה, כך שבמקרה של פגיעה באחר, יהיה אפשר, על פי צו משפט, לאתר את הפוגע.**
- 2. להגן על המשתמש התמים, ובפרט ילדים, מפני הסכנות שביישומון זה, על ידי הוספת אזהרות בזמן הורדת היישומון, ויצירת דרכים לבקרת הורים על הורדת היישומון.**

¹ כך למשל מצינו שמי שמתיר לילד לשחק בדבר מסוכן, כגון לפיד, חייב לשלם לעתים על הנזק שגרם הילד (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן תיח, סעיף ז).

² כך למשל מסביר בעל "ספר החינוך" את האיסור להלוות בריבית (מצווה סח): "צוה להסיר מכשול מדרכם לבל יבלע האחד חיל חברו מבלי שירגיש בעצמו, עד שימצא ביתו ריקן מכל טוב, כי כן דרכו של ריבית, ידוע הדבר, ומפני זה נקרא נשך. ובהמנע מן המעשה הזה ערב

וסופר ועדים, ימנעו בני אדם ממנו". כלומר, אף על פי שהלוואה בריבית היא עסקה ששני הצדדים משתתפים בה מרצונם, אסרה אותה התורה, משום שהלווה אינו מבין אל נכון את משמעותה של לקיחת הלוואה בריבית. נמצא שכל אימת שהאדם עושה פעולה שאינו מודע לחלוטין למשמעותו של מעשהו, מוטלת עלינו החובה שלא לסייע בידו. וזוהי גם אחת המשמעויות של איסור "לפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא יט, יד), כלשון בעל "ספר החינוך" (מצווה רלב): "לא להכשיל בני ישראל לתת להם עצה רעה, אבל [=אלא] ניישר אותם כשישאלו עצה במה שנאמין שהוא יושר ועצה טובה".